

Vojaška oblast pod poveljstvom OF

Vojska kraljevine Jugoslavije je kapitulirala enajst dni po napadu sil osi, 17. aprila 1941. Ozemlje Jugoslavije je bilo razdeljeno med sosednje države, napa-dalke. Njihove želje, da bi z »majhnimi« vojaškimi silami »mirno« izkoristili zasedena področja, so se izjalovile. Nastali sta dve odporiški gibanji, prvo pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije, drugo pa je vodil Draža Mihajlović.

Ilegalna komunistična partija je začela zbirati orožje, ustanovljati tajne odbore in bojne skupine, ki bi ob pravem trenutku začele izvajati oborožene akcije. Mihajlović pa je od begunske kraljevske vlade iz Londona dobil navodilo, naj ne pričinja nobene oborožene akcije proti okupatorju, naj miruje in čaka na konec vojne, da bo z neokrnjeno vojaško silo rešil monarhijo. Ob napadu Nemčije na Sovjetsko zvezo je komunistična partija junija 1941 sklenila začeti boj z okupatorskimi silami.

Med slovenskimi oficirji je bil najstarejši po činu divizijski general Leon Rupnik, ki je hotel ohraniti vpliv med oficirji. Zato jih je junija 1941 sklical na sestanek v sejno dvorano ljubljanskega magistrata in jim predlagal, da bi poslali italijanskim oblastem pismo o lojalnosti. S tem predlogom ni prodrli, ker se z njim ni strinjala večina prisotnih. Na drugem sestanku so razpravljali o samopomoči. Z Rupnikovimi stališči se je strinjalo nekaj oficirjev, npr. njegova dva sinova, zet Suvajdžič, major Milko Vizjak, podpolkovnik Peterlin in Krenar, ter podporočnik Hlebec, na katere se je oslonil tudi kasneje, pri organiziranju slovenskega domobranstva, policije in pokrajinske uprave, v času nemške okupacije Ljubljane.

Istega meseca je major Miha Avšič seznanil svojega brata, podpolkovnika Jaka Avšiča z dr. ing. Dušanom Serne-cem, ta pa z Borisom Kidričem.

Jaka Avšič piše v svojih spominih, da je po pogovoru s Kidričem začel po njegovih navodilih svoje stanovske tovariše, bivše jugoslovanske

oficirje, pridobivati za OF. V začetku so se zbirali predvsem v kavarnah in se povezovali v »nekažne konspirativne grupe«.

V tretjem četrtletju 1941 je štela oficirska organizacija OF štirinosemdeset ljudi. Septembra istega leta je bil v vojaškem uradu na Ambroževem trgu skupen sestanek, na katerem je bil potrjen odbor, ki naj bi vodil delo celotne oficirske organizacije OF. Predsednik je bil Jaka Avšič, namestnik Jernej Pavlič, blagajnik Franc Avsenek, Stanislav Jelačin pa je bil načelnik štaba. Določili so tudi članarino-OF, dvajset lir mesečno.

Naslednja številka Dogovorov izide 3. marca

V Avšičevih spominih piše tudi, da je bil v oktobru »izražen predlog, da bi z majorjem Novakom odpotovala v Srbijo, v štab Draže Mihajlovića na Ravni Gori. Zavezniška radijska poročila so prinašala v tem času dokaj nejasne in nasprotujoče si vesti o vojaških akcijah Draže Mihajlovića. Po daljšem razgovoru z Alešem Beblerjem v stanovanju ministra Serneca sva se z majorjem Novakom odpravila na pot.« Mihajlović je imenoval Avšiča za komandanta »Redne jugoslovanske vojske« v Sloveniji, Novaka pa za načelnika štaba.

Medtem, ko sta se vračala v Slovenijo, je izvršni odbor OF izvedel, da je Mihajlović kljub dogovoru napadel partizane, ko so Nemci začeli ofenzivo proti osvobojenemu ozemlju v zahodni Srbiji. V kampanji proti Mihajloviću v Sloveniji

se je Avšič opredelil za OF in proti Mihajloviću, Novak pa je prešel na položaj Mihajlovićevega agenta.

V začetku leta 1942 se je izvedelo, da Avšič ne mobilizira oficirjev za Mihajlovića, za četnike, pač pa za partizane. Četniki so ga obsodili na smrt, zato se je umaknil v ilegalo. Januarja istega leta je bil sestanek oficirjev, članov OF v Streliški ulici z vodstvom OF na katerem je Avšič podpisal izjavo o »priznavanju programa Osvobodilne fronte in o borbenem sodelovanju oficirjev z osvobodilno fronto in v partizanskih vrstah ob primernem upoštevanju oficirske organizacije.« Avšič dobro analizira pomen te izjave. Po njegovem je šlo »za podrejanje legitimne vojaške oblasti stare Jugoslavije osvobodilni fronti. To vojaško oblast so takrat zavezniške države še priznavale. Na določnem teritoriju se je torej del te oblasti podredil osvobodilni fronti.«

Italijanske oblasti so se zdale naraščajočega vpliva OF med oficirji, zato so se marca 1942 odločile za njihovo konfinacijo v taborišča v Italiji. Avšič je ostal v Ljubljani, v ilegali do maja 1942 ko je odšel s Kidričem in izvršnim odborom OF na osvobojeno ozemlje na Dolenjsko. Vodstvo narodno osvobodilnega gibanja je vsaj na začetku potrebovalo za vodenje oborožene odpora vojaško izobražen kader.

Komu izmed bralcev se bo morda zdelo čudno, da pišem v okviru te rubrike tudi o bivših jugoslovanskih oficirjih, vključenih v OF. A ta skupina je imela takrat vpliv v krogih, iz katerega je izhajala večina uradništva, ki je bilo zaposleno na ustanovah, na katerih sem opisoval dejavnost OF. Ko so jim aktivisti OF pojasnjevali negativno vlogo Draže Mihajlovića, so nedvomno lahko uporabili argument, da se je del oficirjev, del »legitimne vojaške oblasti« podredil OF.

LOJZ TRŠAN

DELOVNI NAČRT OBČINSKE ZZB NOV

Do cilja s skupnimi močmi

Do poletja tega leta ima občinska organizacija ZB NOV izdelan pester in zahteven načrt dela, pri čemer upošteva

predvsem odpiranje organizacije navzven, izvajanju programskih nalog se bo povezovala z drugimi družbeno političnimi organizacijami občine, z učenci šol, njihovimi mentorji in pobratenimi občini. Zlasti to velja za izvedbo natečaja »Revolucija še traja, kje je naše in moje mesto v njej« za leto 1987.

Socialno zdravstvena komisija ZB NOV se uspešno vključuje v sistem socialnega in zdravstvenega varstva s ciljem, da bo zdravljenje vseh starejših občanov vsestransko humano in v skladu z njihovimi potrebami.

Občinska organizacija ZB NOV ne bi bila uspešna brez aktivnega delovanja krajev-

nih organizacij in dvanajstih komisij. Vsaka od njih ima svoj načrt dela. Za preteklo leto lahko trdijo, da so bili izpolnjeni.

Občinski odbor pripravlja tudi predavanja in pogovore za borce in učitelje o morali danes v primerjavi z NOB, o nacionalizmu in gospodarskem položaju občine in mesta Ljubljane.

Akcija, ki bo zahtevala mnogo truda, bo izdaja knjige z naslovom »Hiša pod gradom št. 1«, kjer je nosilec občinska konferenca SZDL, borci pa imajo pri tem pomembno vlogo, pri pripravi gradiva za izdajo in finančne konstrukcije z drugimi družbeno političnimi organizacijami. LOJZ TRŠAN

Cepljenje proti steklini

Republiška odredba o preventivnih cepljenjih ter diagnostičnih in drugih preiskavah nam je v letošnjem letu naložila več ukrepov na področju zdravstvenega varstva živali. Tako moramo v občini do 1. maja opraviti splošno preventivno cepljenje psov proti steklini. Zaščitno cepljenje proti steklini je predvideno tudi za mlade pse (po dopolnitvi 4 mesečnih starosti). Poleg tega bodo opravljeni še posebni testi in preiskave na govedu.

KS Poljane

Mladi varčevalci so dobili računalnik – V Pionirski hranilnici na Osnovni šoli Tone Tomšič, ki je med prvimi hranilnicami na osnovnih šolah, so najbolj pridni najmlajši varčevalci. V šolsko hranilnico so vključene tudi razredne skupnosti, pevski zbor, SKD, ŠD, PO in MO ter šolska zadruga. Za opremo šolskih hranilnic je Ljubljanska banka v tem šolskem letu poklonila računalnik Commodore 64 K.

***

MPZ Osnovne šole Tone Tomšič v Operi – Pionirski dom – Center za kulturo mladih je ob slovenskem kulturnem prazniku povabil k sodelovanju MPZ Osnovne šole Tone Tomšič. 80-članski pevski zbor, ki ga vodi glasbena pedagoginja Bronka Saks, bo tako nastopil na osrednji Prešernovi proslavi za ljubljansko mladino, ki bo 25. februarja v ljubljanski Operi.

***

Razširjena seja delegacije KS Poljane – Razširjena seja delegacije KS Poljane, predsedstva KK SZDL, skupščine delegatov KS, sveta KS, komisije za uporabo prostora in komunalne dejavnosti je bila 26. januarja. Razpravljali so o osnutku dopolnitve prostorskih sestavin srednjeročnega družbenega plana občine Ljubljana-Center za obdobje 1986–1990 s programskimi zasnovami z ureditvijo območij v CS 7/4 in CO 7/4 Cukrarna in Vodovod-kanalizacija CS 7/5 Poljane, CI 7/19, 20 šolski center Poljane, Roško naselje in CO 7/12 Bavarska steza. Obravnavali so še gradivo za prihodnjo sejo zbora KS skupščine občine Ljubljana-Center in oblikovali stališča po posameznih obravnavanih vprašanjih.

***

Štab CZ – Poljanski štab za CZ se je sestel 15. januarja. Ob obilnih snežnih padavinah je bil na pobudo občinskega štaba za CZ aktiviran operativni štab CZ KS Poljane. Seji je prisostvovala predsednica KK SZDL in predsednica socialne komisije. Ocenili so nevarnost, ki je pretila podstrešjem ob veliki količini zapadlega snega na strehah zgradb in prehodnost ulic in pločnikov. Proučili so tudi položaj glede oskrbe ostarelih družin in krajanov in potrebe po organiziranju pomoči pri odstranjevanju snega. Štab za CZ je dežural od 15. do 17. januarja. Na terenu so pri odstranjevanju snega pomagali krajanom tudi pripadniki JLA.

***

Zahvala in pohvala – Štab CZ KS Poljane je izrekel pohvalo in zahvalo dijakom Doma Ivana Cankarja in njihovemu vzgojitelju Aljoši Murnu, ki so v dneih 16. in 17. januarja nudili učinkovito pomoč krajanom pri odstranjevanju snega.

MILICA GOJANOVIC

KS Josip Prašnikar

DPM bo med zimskimi šolskimi počitnicami zelo aktivno – Vsak dan od 9. do 13. ure organizira v prostorih KS različne dejavnosti za predšolske otroke in mlajše pionirje. V ta namen je financiralo nakup igral. Dejavnosti bodo potekale pod strokovnim vodstvom vzgojiteljice. Otroci bodo šli tudi na krajše sprehode ali si ogledali kakšen film. Najmlajše torej vabimo, da se udeležijo teh aktivnosti in sklenejo nova prijateljstva.

***

Otroci so bili srečanja z dedkom Mrzom veseli – Kar 90 jih je prišlo in dvorano so napolnili do zadnjega kotička. Ogledali so si lutkovno igrice, ki so jo pripravili otroci iz KS, in bučno pozdravili prihod dedka Mrza. Iz Foto »Tivoli« so napravili fotografske posnetke, ki so na voljo v KS.

***

Predsedstvo KK SZDL – Sejo je imelo 22. januarja. Na njej je med drugim razpravljalo o še vedno odprtem kadrovskem problemu imenovanja predsednika, sekretarja, blagajnika in članov predsedstva KK SZDL.

Ugotovilo je, da je bila udeležba starejših krajanov na novoletnem srečanju sicer bolj pičila kot prejšnja leta, kljub temu pa so se prisotni razveselili ob prijetnem programu, ki so ga pripravili ljubitelji OŠ Tone Čufar. Predsedstvo se zahvaljuje restavraciji Triglav za rezervacijo prostora in solidne ter korektno gostinske storitve.

Društvo prijateljev mladine, Rdečemu križu in ZZB NOV je za aktivno delovanje odobrilo nekaj finančnih sredstev.

Oblikovalo je tudi predloge za priznanja OF. Strinjalo se je s pobudo ZZB NOV za podelitev srebrnega priznanja tovarišici Stani Kos, kandidati za bronasto priznanje pa so: Neža Jarnovič, Slavica Urbančič, Polde Kavsek in Oto Stamoil.

Predsedstvo se strinja z enotno delovno skupnostjo delavcev, zaposlenih v KS, čeprav so razmišljali tudi o možnosti, da bi se le-ta priključila delovni skupnosti upravnih organov občine. Odobrava tudi spremembo 7. člena sporazuma o razporejanju sredstev za delovanje KS v tem smislu, da se dela in naloge tajnikov in administratorov v vseh KS ovrednotijo enako, kurirska pa različno na osnovi točk. Podan je predlog, da se sredstva za amortizacijo za vseh 12 krajevskih skupnosti združijo, saj jih bo le na ta način mogoče porabiti bolj smotrno.

***

Sneg, sneg... – Ob obilici zapadlega snega se je na pobudo občinskega štaba CZ sestel tudi štab CZ v KS. Izdal je letake, s katerimi je krajan opozarjal na čiščenje pločnikov pred hišami in odtočnih kanalov ter odstranjevanje ledenih sveč in snega s streh. Morali pa so kar precej časa čakati, da je KPL – Zimska služba očistila Trubarjevo in Prečno ulico. Zato v krajevni skupnosti predlagajo, naj se v prihodnje pri odvozu snega nujno upošteva prioriteta ozkih ulic, ki jih je treba očistiti najprej.

SILVA ŠUC

KS Ajdovščina

Programsko-volilna konferenca – Društvo upokojeencev Ajdovščina jo bo imelo v ponedeljek, 23. februarja 1987 od 17. uri v dvorani KS na Kidričevi 11. Glede na pomen konference in na predvidene volitve novega vodstva pričakujemo polnoštevilno udeležbo. Med dejavnostmi društva naj opozorimo na strokovno voden tečaj pletenja. Ta bo vsak četrtek popoldne, pričel pa se bo 26. februarja. Prijave sprejemajo vsak torek med 10. in 12. uro v društvenih prostorih na Kidričevi 9.

***

Predsedstvo KK SZL – Sestalo se bo v začetku marca in uresničilo pobudo, podano na svoji letni konferenci o tem, naj se sestanejo predstavniki vseh vodstev te fronte organizacije naše občine. Obravnavali bodo najbolj žgoča vprašanja, ki so bila v programu za izvedbo IV. samopriskevka označena kot ekološka – in to, ne nazadnje tudi so: mirujoči promet, onesnaženost zraka, močan hrup, vzdrževanje zelenih površin itd.

***

Svet KS – Na svojih zadnjih dveh sejah je svet obravnaval osnutka dopolnitve prostorskih sestavin srednjeročnega družbenega plana občine Ljubljana Center, v katerem je kar nekaj predlogov, in sicer za ureditveno območje Hotel Lev, Kolizej, Bavarski dvor in Tivoli – del (otroško igrišče). O vseh bodo razpravljali na sekcijah razpravah, saj gre za izredno pomembne odločitve, tudi za prihodnost našega mesta. Na zadnji seji (27. 1.) pa je obravnaval še idejni projekt obnove parka Tivoli (območje Tivoljskega gradu, Švicarije in Pristave), ki ga je posredovalo Komunalno podjetje Ljubljana, TOZD Rast.

***

Delegacija za zbor KS se je na svoji seji (27. 1. 1987) najprej posvetila poročilu o stanovanjski gradnji v Ljubljani. Na seji prisotna vodja delegacije SIS za stanovanjsko gospodarstvo in materialno proizvodnjo Vika Šauta je povedala, da smo precej kasnil z ustanavljanjem skladov stavbnih zemljišč, da smo zašli v preveč demokratične postopke v njihovem pridobivanju in da so v naši občini predvidene za stanovanjsko gradnjo tri soseske, vendar je pričetek gradnje zelo odmaknjen. Spodbudna je vest, da je dogovorjeno, da se vsi postopki za pridobitev soglasij za urejanje podstreh vodijo kot za nezazidano zemljišče, oz. novogradnje, kar bo omogočilo preureditev nesmotrno izkoriščenih podstrešij v prijetna stanovanja – predvsem za mlade družine. Prav tako je v pripravi študija o možni nadzidavi na stavbah z ravnimi strehami, kjer bi prav tako lahko pridobili veliko novih stanovanj. Kaj vse to pomeni, vedo predvsem tisti, ki nimajo strehe nad glavo.

DOGOVORI

Ustanovitelj in izdajatelj je Občinska konferenca SZDL Ljubljana Center.

Glasilo je leta 1979 dobilo srebrno priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Izdajateljski svet:

Ivo Bernard (predsednik), člani: Lojze Bukovac, Lojze Cepuš, Srečko Čož, Sreten Dimitrijević, Hilda Herzog, Lilijana Kranjc, Marko Polič, Ksenija Preželj, Stane Zupančič in Darko Rajaičič.

Uredniški odbor:

Niko Isajević (glavni in odgovorni urednik), Matija Čož (tehnični urednik), Jurij Popov, Srečko Čož, Miša Vidic, Alojz Tršan, Ksenija Preželj, Marjan Ciglič in Aleša Meško.

Izhaja štirinajstredno v 15.000 izvodih. Rokopisov ne vračamo.

Uredništvo: Kardeljeva 8, p. p. 191. Tel.: 214-296, 223-509 in 223-510. Ziro račun pri SDK Ljubljana 50101-678-47644, OK SZDL Ljubljana Center.

Tisk: ČGP »Delo«, Likozarjeva 1

Glasilo prejemajo vse družine v občini brezplačno na domove.